

Dränering av jordbruksmark 2013

JO 0112

I denna beskrivning redovisas först allmänna och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
A Administrativa och legala uppgifter	2
A.1 Ämnesområde.....	2
A.2 Statistikområde.....	2
A.3 SOS-klassificering.....	2
A.4 Statistikansvarig.....	2
A.5 Statistikproducent.....	2
A.6 Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter K.....	3
A.8 Gallringsföreskrifter	3
A.9 EU-reglering	3
A.10 Syfte och historik.....	3
A.11 Statistik användning.....	3
A.12 Uppläggning och genomförande.....	3
A.13 Internationell rapportering	4
A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar.....	4
B Kvalitetsdeklaration	4
B.0 Inledning	4
B.1 Innehåll	4
1.1 Statistiska målstorheter	4
1.1.1 Objekt och population	4
1.1.2 Variabler	5
1.1.3 Statistiska mått	6
1.1.4 Redovisningsgrupper	6
1.1.5 Referenstider	6
B.2 Tillförlitlighet.....	6
2.1 Tillförlitlighet totalt	6
2.2 Osäkerhetskällor	6
2.3 Redovisning av osäkerhetsmått	7
B.3 Aktualitet	8
3.1 Frekvens	8
3.2 Framställningstid	8

3.3	Punktlighet	8
B.4	Jämförbarhet och sam användbarhet.....	8
4.1	Jämförbarhet över tiden	8
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	8
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	8
B.5	Tillgänglighet och förståelighet.....	9
5.1	Spridningsformer	9
5.2	Presentation	9
5.3	Dokumentation	9
5.4	Tillgång till primärmaterial	9
5.5	Upplysningstjänster	9

A Administrativa och legala uppgifter

A.1 Ämnesområde

Jord- och skogsbruk, fiske

A.2 Statistikområde

Dränering av jordbruksmark

A.3 SOS-klassificering

Tillhör Sveriges officiella statistik (SOS)

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se <http://www.scb.se/sos>

A.4 Statistikansvarig

<i>Myndighet/organisation:</i>	Jordbruksverket
<i>Postadress:</i>	551 82 Jönköping
<i>Besöksadress:</i>	Vallgatan 8
<i>Kontaktperson:</i>	Anne-Marie Karlsson
<i>Telefon:</i>	036-15 59 33
<i>Telefax:</i>	036-34 01 96
<i>E-post:</i>	fornamn.efternamn@jordbruksverket.se

A.5 Statistikproducent

<i>Myndighet/organisation:</i>	Jordbruksverket
<i>Postadress:</i>	551 82 Jönköping
<i>Besöksadress:</i>	Vallgatan 8
<i>Kontaktperson:</i>	Tobias Elmquist
<i>Telefon:</i>	036-15 64 19

Telefax

036-34 01 96

E-post:

fornamn.efternamn@jordbruksverket.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99), förordningen om den officiella statistiken (SFS 2001:100) och Jordbruksverkets föreskrifter om statistisk undersökning avseende strukturen i jordbruket (SJVFS 2010:16)

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets och sekretesslagen (SFS 2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

-

A.9 EU-reglering

A.10 Syfte och historik

En stor del av den svenska åkermarken är beroende av dränering för att kunna användas till jordbruksproduktion. Dränering för att öka mängden odlingsbar mark har länge uppmuntrats. Men i mitten på 1980-talet ändrades reglerna för dikning och dikningen minskade kraftigt.

Mellan 1927 och 1951 undersöktes systemtäckdikningen regelbundet vid jordbruksräkningarna. Därefter undersöktes den även 1973 och 1981. Bland annat klimatförändringarna och ökat tryck från urbana områden har aktualiserat jordbrukets dränering.

A.11 Statistikanvändning

Sverige har stor nederbörd, vilket gör det väsentligt att ha bra dränering. För att få en bra uppfattning om vad som bör förbättras, är det nödvändigt att få en bild av hur dräneringen av jordbruksmark ser ut i dagsläget. Detta är anledningen till att Jordbruksverket genomfört enkäten som undersöker Jordbrukets dränering.

A.12 Uppläggning och genomförande

Statistiken är framtagen genom en postenkät som skickades ut i juni 2013. Enkäten gick ut till ett urval av jordbruksföretagen (se B.1.1.1). Urvalet bestod av ca 10 000 jordbrukare och var ett stratifierat urval. Företagen är fördelade i 87 olika stratum. Stratumen är utformade baserat på åkerstorlek, länstillhörighet och täckdikningens utbredning vid den senaste undersökningen (1981). Fältperioden inleddes i juni 2013 och den sista enkäten togs emot vid årsskiftet 2013/2014.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering genomförs.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Det finns inga kommande undersökningar planerade.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Denna statistik redovisar arealen brukad åkermark, areal åkermark som har tillfredställande dränering, areal åkermark som har systemtäckdikats, areal åkermark som har systemtäckdikats under de senaste 50 åren, areal åkermark som behöver nytäckdikas, areal åkermark som behöver omtäckdikas och areal åkermark som planeras att täckdikas inom de närmaste 5 åren. Dessutom redovisas svarsfördelning på frågor kring omfattningen av öppna och kulverterade utloppsdiken, senaste underhåll av öppna och kulverterade utloppsdiken, behov av underhåll av öppna och kulverterade utloppsdiken, planering av nästa underhåll av öppna och kulverterade utloppsdiken. Dessutom redovisas svarsfördelningen på frågor om förekomst av invallad åkermark och beroende av pumpning. Det undersöks även om tillhörighet till dikningsföretag och om dikningsföretagets aktivitet i form av styrelse.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

De storheter som uppskattas är:
- Areal åkermark

1.1.1 Objekt och population

Rampopulationen är samtliga jordbruksföretag. Med jordbruksföretag avses en inom jordbruk, husdjursskötsel eller trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning.

Den population som statistiken ska belysa utgörs av samtliga jordbruksföretag i landet som i juni 2013 uppfyllde något av följande kriterier:

- brukade mer än 2,0 hektar åkermark
- brukade sammanlagt minst 5,0 hektar jordbruksmark
- bedrev trädgårdsodling omfattande minst 2 500 kvadratmeter frilandsareal
- bedrev trädgårdsodling omfattande minst 200 kvadratmeter växthusyta
- innehade djurbesättning som någon gång från och med den 1 januari

2013 till och med den 5 juni 2013 omfattade minst 10 nötkreatur, eller minst 10 suggor eller 50 svin, eller minst 20 får, eller 1 000 fjäderfä.

1.1.2 Variabler

De variabler som redovisas är:

- Areal brukad åkermark
- Areal brukad åkermark med tillfredsställande dränering (självdrenerande, behovsdrenerade eller systemtäckdikade)
- Areal brukad åkermark som har systemtäckdikats
- Areal brukad åkermark som har systemtäckdikats under de senaste 50 åren
- Areal brukad åkermark som behöver nytäckdikas
- Areal brukad åkermark som behöver omtäckdikas
- Areal brukad åkermark som planeras att täckdikas (ny- eller omtäckdikas inom de närmaste 5 åren)

Svarsfördelning bland jordbruksföretagen

- Vad är längden öppna diken på den brukade åkermarken?
 - 100 m, 101–1 000 m, 1 001–2 000 m, 2 001 m –, Vet ej, Har inga öppna diken.
- När utfördes underhållsrensning på någon del av de öppna dikena senast?
 - – 5 år, 6–10 år sedan, 11–25 år sedan, 26–50 år sedan, 51 år sedan –, Vet ej
- Finns det behov av underhållsrensning på någon del av de öppna dikena de närmaste åren?
 - Ja, Nej, Vet ej
- När planeras nästa underhållsrensning på någon del av de öppna dikena?
 - – 5 år, 6–10 år, 11 år –, Vet ej
- Vad är längden kulverterade utloppsdikena på den brukade åkermarken?
 - 100 m, 101–1 000 m, 1 001–2 000 m, 2 001 m –, Vet ej, Har inga öppna diken.

När utfördes underhållsrensning på någon del av de kulverterade utloppsdikena senast?

- – 5 år, 6-10 år sedan, 11–25 år sedan, 26–50 år sedan, 51 år sedan –, Vet ej
- Finns det behov av underhåll på någon del av kulverterade utloppsdiken de närmaste åren?
 - Ja, Nej, Vet ej
- När planeras nästa underhållsrensning på någon del av de kulverterade utloppsdikena?
 - –5 år, 6–10 år, 11 år –, Vet ej
- Är någon del av den brukade åkermarken invallad och/eller beroende av pumpning för sin dränering?
 - Ja, Nej, Vet ej
- Ingår någon del av den brukade åkermarken i ett eller fler dikningsföretag/markavvattningssamfälligheter?
 - Ja, Nej, Vet ej
- Om ja, Har företaget/samfälligheten någon aktiv styrelse
 - Ja, Nej, Vet ej

1.1.3 Statistiska mått

Statistiken utgörs av skattningar av *totalvärdet* av arealen åkermark. Både den totala arealen samt arealer med olika grad/form av dränering. Dessutom skattas andel av företagen som med olika svar på frågorna om dikenans omfattning och underhåll, samt andel av företagen med förekomst av invallad mark och tillhörighet till dikesföretag.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Arealen åkermark redovisas efter följande indelningar:

- region (län, produktionsområde)
- tid (jämförelse med tidigare år)
- Storlek (storleksgrupp areal brukad åkermark)
- Driftsinriktning
- Huvudsaklig gröda (företagets vanligaste gröda)

1.1.5 Referenstider

Uppgifterna avser situationen 2013

1.2. Fullständighet

-

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

I denna statistik förekommer urvalsfel, mätfel, bortfallsfel och bearbetningsfel.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Urvalet i undersökningen beskrivs i A.12. Eftersom det är en urvalsundersökning så förekommer ett slumpmässigt fel som redovisas som medelfel i publikationen.

2.2.2 Ramtäckning

Övertäckning förekommer inte i slutprodukten, medan undertäckning förekommer om uppdateringen av jordbruksföretag i rampopulationen inte har blivit komplett. Rampopulationen utgörs av LBR. Ramen för 2013 års undersökning består av LBR 2012 kompletterat med information från framför allt Jordbruksverkets register över arealbaserade stöd (IAKS) och centrala djurdata-basen (CDB). Andra källor som har använts för uppdatering av rampopulationen är t.ex. resultat från mellanliggande statistiska undersökningar samt Jordbruksverkets register över produktionsplatser för djur.

2.2.3 Mätning

Mätningens korrekthet baseras på att svarspersonerna lämnar korrekta uppgifter. Med undantag för arealen brukad åkermark är det svårt att avgöra i vilken utsträckning svarspersonerna lämnat korrekta uppgifter. Med undantag för några extremfall, såsom outliers så är arealangivelsen samma eller väldigt nära varandra i både dräneringsundersökningen och undersökningen om jordbrukets struktur som genomfördes 2013 samt även i jordbruksverkets databas för stödansökningar.

2.2.4 Svartsbortfall

Svarsfrekvensen har beräknats till 81 % och därmed finns ett bortfall på ca 19 %. Av de svarande har ca 0,8 % skickat in ett helt tomt formulär. Partiella bortfall har exkluderats per fråga vid bearbetning och redovisning. Ingen imputering har genomförts.

2.2.5 Bearbetning

Enkätsvarens rimlighet och konsistens har granskats. Detta har varit ett omfattande arbete med kontroll och verifiering. Detta har resulterat i att vissa svar kunnat uteslutas ur populationen samt att vissa svar kunnat rättas upp. Uteslutningar har ofta berott på nedlagd verksamhet eller att ett företag fått två enkäter.

Rimligheten granskas genom att väldigt stora eller väldigt små värden kontrolleras samt en jämförelse med andra lämnade arealuppgifter. Konsistensen granskas genom en mängd olika kontroller av inkonsekventa svarsmönster. Orsakerna är antingen fel som uppstått vid scanning eller att svaren varit inkonsistenta eller orimliga. Verifiering har åtgärdat scanningsfelen. Övriga inkonsistenta eller orimliga svar har rättats upp så de blir konsistenta.

2.2.6 Modellantaganden

-

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Osäkerheten redovisas med medelfel. I statistiska undersökningar som grundar sig på urval är urvalsfelet en väsentlig felkälla. Osäkerheten anges som medelfel. I medelfelet ingår även effekten av andra slumpmässiga fel. Medelfelet anges i procent och visar urvalsfelets storlek i förhållande till det skattade värdet. För en skattad areal på exempelvis 50 000 hektar och ett medelfel på 3,0 % kan man med liten felrisk (5 %) säga att intervallet $50\,000 \pm 2 \times 1500$ (dvs. 47 000–53 000 hektar) innesluter den verkliga arealen.

För vissa frågor redovisas konfidensintervall. Konfidensintervall ska tolkas som att det verkliga värdet med 95 % sannolikhet finns inom det angivna intervallet. Även för dessa frågor gäller det att när medelfelet i procent överstiger 35 % redovisas inte svaret.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Senaste dräneringsundersökningen gjordes 1981 och innan dess undersöktes dräneringen i jordbruket 1973 och 1951. Preliminär statistik publicerades i januari 2014. Det finns inga ytterligare undersökningar planerade.

3.2 Framställningstid

Insamling genomfördes mellan juni och december 2013 och preliminär publicering i januari 2014 och definitiva uppgifter i april 2014. Den totala framställningstiden beräknas således till 11 månader.

3.3 Punktlighet

Publicering sker enligt publiceringsplan.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Täckdikningen har undersökts under lång tid. Från och med 1927 redovisas den totala täckdikade arealen i Sverige. Mellan 1927 och 1951 undersöktes täckdikningen vid jordbruksräkningarna. Under denna period definierades jordbruksföretag genom brukandet av minst 0,25 ha mark. 1973 och 1981 var gränsen brukande av minst 2 ha mark för att kallas för jordbruksföretag och komma med i undersökningarna. 1973 undersöktes täckdikningen i samband med jordbruksinventeringen och 1981 i samband med de objektiva skördeuppskattningarna.

2013 års undersökning är gjord på ett stratifierat urval bland samtliga jordbruksföretag där jordbruksföretag definieras enligt definition i avsnitt 1.1.1. Urvalet 2013 var ca 10 000 företag och svarsfrekvensen var 81 procent. 1973 omfattade urvalet 1 002 företag svarsfrekvensen var 97 procent. I övriga fall är definitioner, urvalsstorlek och svarsfrekvenser okända. Detta i kombination med tidsintervallen som förflutit mellan undersökningarna gör att jämförelser över tid ska göras med försiktighet.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten mellan olika grupper såsom regioner är god.

4.3 Sam användbarhet med annan statistik

Då urvalet bygger på samma ram som Strukturundersökningen är resultaten jämförbara med mycket av den statistik som bygger på resultat från Strukturundersökningen och Lantbruksregistret (LBR) såsom arealer, djurantal, sysselsättning mm. Dräneringsundersökningen bygger på ett urval vilket gör att vissa uppgifter varierar något jämfört med annan statistik som bygger samtliga företag i populationen. Storleksgrupp åker har en indelning färre jämfört med

annan statistik på grund av få små jordbruksföretag i urvalet vilket påverkar jämförelsemöjligheten.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken presenteras i Statistiska meddelande, JO 41 SM 1402, på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se/statistik under avdelningen Statistik samt på SCB:s webbplats www.scb.se. Vissa uppgifter publiceras även i Jordbruksstatistisk årsbok.

5.2 Presentation

Presentation sker i tablåer, diagram, tabeller och textkommentarer.

5.3 Dokumentation

Denna produktbeskrivning utgör dokumentation över undersökningen.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Jordbruksverket kan på beställning utföra specialbearbetningar av materialet.

5.5 Upplysningstjänster

Frågor om undersökningen besvaras av Tobias Elmquist på Jordbruksverket, telefon 036-15 64 19 eller via e-post till statistik@jordbruksverket.se.